

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. IV. An, & quo jure, matrimonium factum ex metu gravi, seu in virum
constantem cadente, irritum sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Unde non sunt audiendi quidam juris civilis Doctores contrarium sentientes.

63. Ratio etiam suffragatur, ut enim docet S. Thomas 2. 2. quæst. 104. art. 5. incorp. licet pater habeat jus dirigendi per imperium actiones domesticas filij, & filius teneatur ei obedire; tamen non habet in suo dominio naturales filij potencias & facultates, qualis est potentia generativa, unde filius jure naturæ potest sine consensu patris de tali facultate disponere, eamque alteri tradere per contractum matrimoniale. Verba S. Doctoris sunt: *Tenetur homo homini obedire in his, quæ exterius per corpus sunt agenda, in quibus tamen secundum ea, quæ ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, sed solum Deo, quia in his omnes homines naturæ sunt patres, putà in his, quæ pertinent ad corporis sustentationem, & proles generationem. Unde non tenentur nec servi dominis, nec filij parentibus obedire de matrimonio contrahendo, vel virginitate servanda, aut aliquo alio hujusmodi. Sed in his quæ pertinent ad dispositionem actuum & rerum humanarum, tenetur subditus suo superiori obedire secundum rationem superioritatis, sicut miles duci exercitibus in his, quæ pertinent ad bellum; servus domino in his, quæ pertinent ad servilia opera exequenda; filius patri in his, quæ pertinent ad disciplinam, & curam domesticam.*

64. Secunda verò pars nostræ resolutionis, quæ asserit matrimonia filiorum familias sine consensu patris in Gallia edictis Regijs esse prohibita, constat, nam Henricus II. Galliarum Rex Christianissimus, anno 1556. ea strictissime prohibuit, & contra filios sine consensu patris matrimonium contrahentes has penas statuit: Primo, ut jure exheredes fieri possent. Secundo, ut liceat parentibus jam factas donationes revocare. Tercio, ut ob id exheredati liberi, omnia lucra amittant, quæ suis vi consuetudinis, aut pacti matrimonialis deferebantur. Demum statuit, quod intervenientes huic matrimonio penam arbitriam plestantur, & Notarius, ac testes penam capitis puniantur.

65. Quæres septimo, An ita verum sit, matrimonia clandestina, post decretum Tridentini, esse irrita, ut in nullo prorsus casu valida sint?

Respondeo multos recenseri casus, in quibus talia matrimonia censentur valida, non obstant Tridentini decreto; sed ex illis duos tantum vel tres prorsus probabiles. Primus est, si fideles contrahant in facie Ecclesiæ, sed invalide, propter occultum impedimentum; postea cognitò impedimento possunt occultè contrahere, vel renovando consensum, vel si vir maritali affectu uxorem cognoscat; & in tali casu matrimonium illud, licet clandestinum, validum est, ut à Pio V. declaratum fuisse testatur Navarrus cap. 22. Manualis num. 70. & Petrus Ledesina qu. 45. art. 5. affirmat Cardinales Congregationis ita declarasse, seque illam declarationem vidisse. Contrarium tamen sentiunt non pauci cum Pontio lib. 5. cap. 6. propter declarationem Clementis VIII. art. præcedenti, §. 2. in fine adductam, quæ asserit, cum matrimonium ab initio fuit invalidum, ut revalideretur, necessarium esse consensum utriusque conjugis coram Parocho & testibus. Sed Clementem cum Pio conciliare conatur Amicus hic disp. 7. sect. 13. num. 131. dicens, utramque sententiam esse in praxi tutam ac securam, istam esse tutiorem, & alteram probabiliorē, subindeque potuisse ex diverso fundamento utramque sententiam ubi u-

A troque Pontifice in praxi servandam præstare, primam ut probabiliorem, secundam ut tutiorem.

Secundus casus, qui ab aliquibus probabiliter reputatur, est, quando quis per totam vitam habitavit cum concubina, quæ reputatur eius uxor, ex qua etiam plures liberos suscepit; postea verò dum ægrotaret, publice decessit non fuisse veram ejus uxorem, atque adeo filij esse illegitimos; unde ipse morti propinquantem vocat Parochum, qui vel abest, vel non potest inveniri; si tunc coram quinque, vel septem testibus contrahat, ut filij fiant legitimi, probabiliter reputantur alicui, validum esse matrimonium.

B licet alij oppositum probabiliter existiment. Tercio, Matrimonia clandestina valida sunt, si contrahantur in ijs locis, in quibus Tridentini constitutio non est recepta, licet contrahentes peregrini sint, & in eorum patriæ talis constitutio sit recepta, imò licet de industria eo se contulerint, ut valide contraherent, sicut ait Pontius lib. 5. cap. 9. post Sanchez & alios. Item si duo contrahentes clandestini, sint diversarum parochiarum, in quarum una publicatum fuerit decretum Tridentini, non verò in altera, valet matrimonium, si fuit celebratum in ea parochia, in qua decretum non fuit receptum, ut declarat congregatio Cardinalium in caput 1. Decreti de reformatione matrimonij, & in responsione data Episcopo Anthepiensi, quæ refert Sylvius hic ad quæst. 45. art. 5.

Demum quando Parochus simpliciter haberi non potest, vel non potest haberi sine maximo vel ipsius Parochi, vel contrahentium periculo, validum est matrimonium in absentia Parochi contractum, ut constat ex decisione eisdem congregationis Cardinalium, quæ constituta ab Episcopo Tricarientiensi circa formam matrimoniorum, quæ in partibus Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ contrahuntur, examinatis ac penitus rationibus sibi ab Episcopo propolis.

D postquam declaravit irrita esse matrimonia hæreticorum celebrata coram ministro hæretico, vel magistratu in loco, ubi Tridentinum est publicatum, subiungit: Si verò parochia, in qua aliquando observatum decretum propter parochi defectum, & cathedrales iidem Episcopo & Capitulo, habentibus à Concilio facultatem aliam sacerdotem ad id delegant, nulli quæ alius iussit, qui iussit Parochi, aut Episcopo suppleat, matrimonium valet absque presentia Parochi, servat tamen in ea quæ per ipsam formam Concilij, nempe adhibitu saltem duorum testium. Si verò extant quidem Parochus & Episcopus, sed nullo constituto Vicario, uterque metu hæreticorum latent, ita ut verè ignoretur, ubi sit, vel eodem metu & Diocesi absit, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum est matrimonium contractum absque Parocho, adhibitis tamen duobus testibus.

ARTICULUS IV.

An, & quo jure matrimonium factum est in gravi, seu in virum constantem cadente, irritum sit?

§. II.

Quibusdam præmissis utraque difficultas resolvitur.

Suppono primò, meritum sic defini ab Ulpiano de eo quod metus causa, & obligatio per vim.

periculi, vel futuri mali, mentis trepidatio, quæ definitio omni metui convenit. Omnis autem variis modis divisionibus, quæ ad nostrum institutum non pertinent, communis divisione metus dividitur in levem & gravem, qui etiam cadens in virum constantem appellatur, cap. *Veniens* 2. & cap. *Consultationis*, de sponsalibus. & est ille qui versatur circa malum grave, cuiusmodi est mors, mutilatio, perpetuum exilium, diuturnus carcer, defectio à proprio statu, amissio omnium aut notabilis partis bonorum, idque non tantum respectu propriae personæ, sed etiam conjunctorum consanguinitate, affinitate, vel arcu amicitia, ut notat S. Thomas in 4. dist. 29. quæst. 4. art. 2. ad 2. Nec satis est ut versetur circa malum grave ex falsa imaginatione apprehensum, sed debet re ipsa esse tale, ut definitur l. *Nec timorem* 7. ff. *De eo quod metus causa*, ubi sic dicitur: *Si quis metusculis rem illam frustra timuerit, per hoc edictum non restituitur, quoniam neque rei, neque metus causa factum est.* Docet etiam D. Thomas hic quæst. 47. art. 2. ad metum gravem & in virum constantem cadentem, non sufficere quod versetur circa malum grave, quod re ipsa sit tale, & non ex falsa imaginatione, sed insuper requiri quod illud malum sit gravius eo quod eligitur ad illud evitandum; Quia (inquit) *constans sequitur rationem rectam, per quam scit quid pro quo dimitendum sit vel faciendum: semper autem minus malum, vel minus bonum eligendum est, & ideo constans ad minus malum sustinendum cogitur metu maioris mali; non autem cogitur ad minus malum, ut vitet minus malum.* Ex qua doctrina sequitur primò, nullius mali temporalis metum, ad quodcumque peccatū committendum incussum, esse gravem, & cadentem in constantem virum; cum quodcumque malum temporale, cum quovis peccato etiam veniali comparatum, sit longe minus. Unde Daniel 13. Susanna ab impudicis senibus sollicitata, maluit mortem eligere, quam eorum delictum consentire. Invenit Susanna (inquit sacer textus) & ait: *Angustia sunt mihi undique, si enim hoc egero, mors mihi est; si autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius est absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.* Sequitur secundo, quod si alicui intenteretur amissio notabilis partis bonorum, nisi consueverit in matrimonium, ex quo longe peiora mala obventura timet, talis metus gravis non est, nec cadens in virum constantem, cum constantis viri sit ex duobus malis minus eligere.

70. Suppono secundo, metum gravem, sive in virum constantem cadentem, posse inferri à duplici causa, videlicet à causa naturali, ut à naufragio, à peste, à gravi infirmitate; vel à causa libera & extrinseca, ut ab alio homine. Rursus metum illum gravem, qui inferitur à causa libera extrinseca, posse inferri dupliciter, iuste nimirum, vel injuste. Iuste, si iudex v.g. comminetur mortem homicidæ, nisi ut satisfaciat parti; ducat in uxorem filiam & consanguineam occisi. Injuste vero, si persona privata metum illum incutiat. Item metum illum posse inferri, vel ad extorquendum consensum in matrimonium, & tunc per se ordinatur ad matrimonium; vel non ad extorquendum consensum in matrimonium, sed in aliquid aliud, & tunc non nisi per accedens ad matrimonium ordinatur; v.g. si quis ex metu latronis, accipiat in uxorem filiam viri fortissimi, qui illum à latronibus defendat. His positis, pro resolutione difficultatis propositæ,

Tomus F.

Dico primò, nullus metus quantumvis gravis, si à causa naturali proveniat, irritat matrimonium. Patet conclusio in eo qui metu mortis naturalis imminetis, vel ex metu inferni, ducit in uxorem eam quam habuit concubinam; certum est enim, tale matrimonium esse validum, sicut & vota quæ ex metu naufragij, vel imminente alio gravi periculo fiunt, omnium consensu valida sunt; quia nimirum in his casibus nulla est coactio, cum nulla vis inferatur; nec ulla tunc fiat injuria voventi, vel matrimonium contrahenti.

Dico secundo, non irritari matrimonium à gravi metu, iuste à causa libera incusso. Patet etiam, tum quia nulla tunc fit injuria contrahentis, tum etiam, quia ita sæpe fit in Republica Christiana; Ecclesia enim per excommunicationem cogit volentes adimplere sponsalia, & iudex adolescenti de stupro virginis convicto, comminatur mortem, nisi eam in uxorem ducat.

Dico tertio, non irritari matrimonium gravi metu injuste incusso à causa libera, si talis metus non sit incussus ad extorquendum consensum in matrimonium, sed ob alium finem, seu ad aliam rem injuste extorquendam. Hæc etiam conclusio est manifesta, valet enim votum factum Deo ad vitandam mortem intentatam à latrone, non in finem extorquendæ tale votum, sed pecunias: Ergo similiter valebit matrimonium, si latro metum incutiat viatori ad pecuniam extorquendam, & viator ut præsentem redimat vexationem, spondeat ipsius filiam se in uxorem ducturum. Item si iudex contra allegatam & probatam ad mortem damnet reum, qui ut ab injusta morte se liberet, iudicis filiam ducit, validum est matrimonium. Similiter si maritus adultero in delicto deprehenso, propria auctoritate mortem minatur, ad cuius iram placandam, adulter in uxorem ducit minantis filiam, valet matrimonium. Denique quando aliquis injuste detentus in carcere, alià de causa, & ob alium finem, ducit in uxorem filiam ejus à quo detinetur, ipe libertatis obtinendæ, aut quando Princeps bello licet injusto à altero vexatus, petit ipsius filiam, & in uxorem ducit, propter bonum pacis, Matrimonium, omnium consensu, validum est.

Dico quarto, omnis metus gravis, ad extorquendum consensum injuste incussus, irritat matrimonium. Ita communiter Theologi, Canonistæ, & Jurisperiti, & constat ex cap. *Cum locum*, 14. & cap. *Veniens*, 15. de sponsalibus, & cap. 2. de eo qui duxit, &c. Idque verum est in utroque foro, quia hæc jura absolute dicunt, eum qui ita contraxit, valide cum secunda contrahere, licetque cum ea permanere, quod falsum esset, si primum Matrimonium absolute in utroque foro esset irritum.

Nec valet si dicas, jura id dicere, quia præsumunt metum coactum non consensisse, sed finxisse. Nam contra est primò, quod oppositum patet ex cap. *Significavit*, ibi enim Pontifex discrete significat eum, qui consensit in unam sed per vim & non sponte, validum cum altera Matrimonium contraxisse. Secundo, ut arguit D. Thomas hic quæst. 47. art. 7. in corp. Ecclesia nunquam præsumit peccatum de aliquo, nisi probetur: Præsumeret autem peccatum mendacij, si existimaret eum qui coactus est non consensisse, quando dixit se consentire. Tertio, Ecclesia præsumit suscipientem aliquod aliud Sacramentum ex metu gravi, vere consensisse, nisi certo

Bbb

con-

constet de opposito, ut patet ex cap. *Maiores*, de A
Baptismo, paragrapho *Item quartur*: Ergo idem
est dicendum à fortiori de Matrimonio.

Ratio autem ob quam Ecclesia matrimonia
ex gravi metu contracta statuit esse nulla, fuit,
quia cum vinculum matrimonij sit perpetuum
& indissolubile, Ecclesia voluit quòd ejus cele-
bratio esset ita libera & spontanea, ut ad eam
alienà vi & injurià nemo cogatur. Qua etiam
de causa irritat vota solemnia Religionis, facta
ex metu cadente in virum constantem. Non ir-
ritat autem Baptismus ex eodem metu susce-
ptum, tum quia, cum sit Sacramentum, non sub-
jacet dispositioni juris Ecclesiastici, sicut Ma-
trimonium, quod non solum habet rationem Sa-
cramenti, sed etiam contractus naturalis & civilis:
Tum etiam, quia cum baptizatus ad illum
merè passivè se habeat, non requiritur ex parte
illius ita perfectum & exactum voluntarium,
sicut in contrahente matrimonio, aut emittente
vota solemnia Religionis, ut rectè obser-
vavit sanctus Doctor hic quæstione 47. art. 3.
ad 1.

Dico ultimò, Matrimonium gravi metu in-
justo contractum, non esse irritum jure naturali,
sed tantum Ecclesiastico. Est contra Pontium
lib. 4. cap. 14. *Meratium* disp. 7. sect. 8. & alios,
existimantes, talia matrimonia jure naturæ irri-
ta esse.

Probatur conclusio ratione fundamentali:
Metus gravis, injustus, neque defectu plene li-
bertatis, neque ratione injuriæ quam infert, tol-
lit naturam consensûs ad matrimonium essen-
tialiter requisiti: Ergo illum non irritat jure
naturæ. Consequentia patet, si enim illum jure
naturali irritaret, altero ex his capitibus id præ-
staret. Antecedens verò quoad utramque par-
tem suadetur. In primis enim quòd ipsum non
irritet ex defectu libertatis, patet ex eo quòd
idem libertatis defectus reperitur in metu gra-
vi, ex causa naturali vel libera proveniente,
& in metu gravi injusto, ad alium finem, quam
ad extorquendum consensum incusso; & ta-
men triplex ille metus non irritat matrimoni-
um, ut tribus primis conclusionibus ostensum
est: Ergo metus gravis, ad extorquendum
consensum injustè incussus, jure naturæ non
irritat matrimonium, ex defectu plene libera-
tis.

Quòd verò ipsum jure naturæ non irritet, ra-
tione injuriæ quam infert, probatur; tum quia
tanta injuria infertur meticuloso per metum
levem, quanta homini fortè per metum gravem;
& tamen metus levis etiam cadens in virum
meticulosum, non irritat jure naturæ matrimo-
nium. Tum etiam, quia saltè in matrimonio
gravi metu injusto ad alium finem incusso, re-
peritur injuria gravis, quæ tamen matrimo-
nium non irritat, & dominij proprii corporis
translationem non impedit, ut conclusione ter-
tiâ variis exemplis declaravimus. Addo quòd,
in aliis contractibus gravi metu injusto cele-
bratis, gravis infertur injuria, quæ non obstante
sunt validi, & efficaces ad dominium transfe-
rendum: Ergo metus gravis injustus non irri-
tat jure naturæ matrimonium, ratione injuriæ
quam infert.

Contra tres primas conclusiones nullum
conducit argumentum alicujus momenti,
sed contra quartam obijciunt primo: Si enim
metus gravis, ad extorquendum consensum in-
justè incussus, irritaret matrimonium, sequitur
injustè oppressum peccare mortaliter peccato
mendacii & sacrilegii, proferendo verba illa
Ego te accipio in meam: Sed hoc videtur abso-
lutè manifestum: Ergo & illud. Sequela Majoris vide-
tur manifesta, in ipsè enim oppressus, proferendo
illa verba, loquitur contra mentem, subin-
deque mentitur in materia gravi. Item potest
formari sacramentale Sacramentum matrimo-
nii supra materiam indebitam, subindeque illud
dicit Sacramento, & sacrilegium committit, si-
cut ille qui metu mortis aliquem indispotum ad
solvit.

Respondeo negando sequelam Majoris,
quoad utramque partem: In primis enim,
quoad peccatum mendacii, contrahens qui illa
verba, *Accipio te in meam*, proferit ex metu gra-
vi, injustè illato à causa libera, tripliciter se ha-
bere potest in eorum prolatione: Primo ita ut
non consentiat in matrimonium, & tamen in-
tendat ea proferre in sensu formali; & tunc
sine dubio peccat, peccato mendacii, quia lo-
quitur contra mentem, quamvis fortè illud
peccatum non sit mortale, ob metum gravem
injustè illatum; sicut quando Judex injustè
procedit, mentiri in judicio, non est mortale.
Secundò potest contrahens ita proferre verba
illa, ut non intendat ea dicere in sensu formali,
sed tantum materiali; & tunc non mentitur,
quia nihil dicit contra mentem, nec tenetur lo-
qui juxta intentionem cogentis, quandoque-
dem supponimus quòd injustè cogitur, & non
obligatur aliunde erga feminam, ad eam du-
cendum in uxorem. Tertiò potest contrahens
proferre verba illa cum intentione sensus for-
malis significationis eorum, & consentiri in ma-
trimonium, quantum fieri potest ex parte sua
propter se, & tunc etiam non peccat peccato men-
dacii, quia nihil dicit contra suam mentem;
illa enim verba faciunt tunc hunc sensum, con-
traho tecum, quantum est ex me, sive pono
quidquid requiritur ex parte mea, ad contra-
hendum tecum.

Similiter contrahens matrimonium ex gravi
metu, non peccat peccato sacrilegii; nam vel
bonà fide existimat se valide contrahere, &
perficere matrimonij sacramentum, licet metu
coactus, & tunc bona fides, seu ignorantia in-
vincibilis ipsum excusat à peccato; vel contra-
novit contractum esse invalidum, subindeque
non perficit Matrimonij sacramentum, & sic
non peccat etiam, nec facit contra reverentiam
hujus Sacramenti, qui gravi metu adactus pro-
fert verba consensum significantia simulando se
consentire quantum potest; quandoque enim
tunc non intendit facere sacramentum, nec pro-
fert illa verba ut formam Sacramenti, neque
ponit illius materiam, sed se habet ad militan-
dum qui representandi causâ abluet, & pro-
ferret in theatro verba Baptismi; vel qui di-
scendi causâ, seque exercendè in modo cele-
brandi.

brandi Missam, proferet verba consecrationis super Hostiam chartaceam, sine intentione consecrandi.

82. Addunt aliqui, quod licet graviter peccet Sacerdos, qui metu mortis aliquem indispotum absolvit, non tamen qui metu gravi coactus, matrimonium contrahit; quia ille consentit ei qui directe aliquid impium & sacrilegum petit, subindeque externum sacrilegium committit; secus vero ille, quia ab incuriente metu, Matrimonium directe tantum petitur, quatenus est contractus, non autem quatenus Sacramentum: intendere vero facere contractum matrimonii, qui nullus est iure Ecclesiastico, non est peccatum sacrilegij, cum talis contractus non sit Sacramentum, eo quod Christus validum duntaxat matrimonij contractum, ad dignitatem Sacramenti elevarit.

83. Obijcies secundo contra secundam conclusionem: Illud irritat matrimonium iure naturali, quod reddit ipsum involuntarium, seu voluntati repugnans, cum sit de ratione & natura contractus matrimonialis, quod sit liber & voluntarius: Sed coactio ex gravi metu injuste incusso proveniens, facit quod matrimonium sit involuntarium, seu voluntati repugnans: Ergo reddit ipsum irritum iure natura.

84. Respondeo primo, retorquendo argumentum in Adversarios, non minus enim est coactum & repugnans voluntati matrimonium irritum ex metu mortis iuste incusso, quando scilicet Judex metu suspendij corruptorem virginis cogit, ut eam ducat, quam metus injuste incussus ejusdem aut minoris mali. Et tamen prima illa coactio non irritat matrimonium iure naturali, ut fatentur Adversarii: Ergo non est sufficiens fundamentum in secunda coactione, ut matrimonium dicatur esse nullum iure natura. Quia enim iuste vel injuste incutitur, non facit ut minus repugnet voluntati, & plena libertati, ut minus perterrefaciat virum constantem.

85. Respondeo secundo, distinguendo Majorem: Illud irritat matrimonium iure naturali, quod reddit ipsum involuntarium simpliciter, concedo Majorem. Quod reddit ipsum involuntarium tantum secundum quid, nego. Similiter distinguo Minorem: Coactio ex gravi metu injuste incusso facit matrimonium involuntarium, secundum quid, concedo: simpliciter, nego; ut enim cum Aristotele 3. Ethic. cap. 1. S. Thomas 1. 2. quæst. 6. art. 6. actiones quæ ex metu fiunt, et si ex voluntario & involuntario mixtæ sint, simpliciter tamen dicendæ sunt voluntariæ, quia hic & nunc eas liberè volumus, eligentes illas ut minus malum, ad vitandum majus; fiuntque à principio intrinseco cognoscente singula in quibus est actio; unde non competit illis ratio violenti, quod est à principio extrinseco, nullam vim conferente passo. Cum ergo voluntarium mixtum sufficiat ad actum humanum, sufficit etiam ad matrimonium, spectato iure natura, & essentia matrimonij, ut constat ex reliquis contractibus metu celebratis, licet iure positivo debeant in irritum revocari, ut habetur cap. Abbas, de iis qui vi metusve causâ.

86. Dices, Matrimonium, cum sit vinculum quoddam mutui atque perpetui amoris, & animorum corporumque conjunctio, debet esse plenè voluntarium & liberum: Ergo ad illud non sufficit voluntarium mixtum.

Tomus V.

A Respondeo, distinguendo Antecedens: Debet esse plenè voluntarium & liberum, connaturaliter, concedo, essentialiter, nego: nam voluntarium mixtum sufficiens est ad transferendum dominium corporis unius conjugis in alium. Addo, consensum metu extortum esse plenè voluntarium ex parte sui, id est cum plena & perfecta deliberatione elicatum, & esse diminutum solum ex parte objecti, quatenus scilicet illud tantum vult secundum aliquam considerationem, nempe prout valet ad vitandum cruciatum, aut aliud grave malum; hunc verò consensum ex parte objecti diminutum, non repugnare essentia matrimonij, constat ex eo quod non minus diminutè ex parte objecti consentit, qui consentit in aliquam, quia dives est, licet sit deformis, vetula, querula, alisque vitiis & defectibus obnoxia; & tamen, omnium consensu, tale matrimonium validum est.

B Obijcies tertio: Coactio repugnat naturæ illius contractus, qui ex se perpetuam & indissolubilem obligationem inducit, cum nihil coactum & violentum sit perpetuè durabile: Sed matrimonium est contractus perpetuam & indissolubilem obligationem inducens: Ergo coactio ex gravi metu injuste incusso proveniens, repugnat naturæ matrimonij, subindeque illud iure naturali dissolvit. Unde D. Thomas hic quæst. 47. art. 3. ad 2. sic ait: *Ad matrimonium non sufficit quodcumque voluntarium, sed voluntarium completè, quia debet esse perpetuum, & ideo per violentum mixtum impeditur.* Et in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 1. in corp. Dicendum (inquit) quod vinculum matrimonij perpetuum est, unde illud quod perpetuati repugnat, tollit matrimonium. Metus autem qui cadit in constantem virum, perpetuam rem contractus tollit, quia potest peti restitutio in integrum; & ideo hæc coactio tollit matrimonium, & non alia.

C Respondeo primo, idem argumentum fieri posse de matrimonio inito ex metu mortis iuste incusso, cum illud non minus sit perpetuum, nec minus indissolubilem obligationem inducat, quam illud quod ex metu mortis injuste incusso contractum est.

D Respondeo secundo, ex eo quod matrimonium sit vinculum perpetuum, & indissolubilem obligationem inducat, solum colligi, coactionem ex metu gravi injuste incusso provenientem, repugnare illi connaturaliter, non tamen essentialiter; perpetuum enim esse potest, id est ad vitam, quod coactum est, & contra voluntatem; ut patet in carcere perpetuo, aut servitute. Unde D. Thomas locis citatis non dicit coactionem suam naturam irritare matrimonium, sed affectum solum causam seu rationem quæ movet Ecclesiam, ad illud irritandum, quia scilicet convenit naturæ illius contractus fieri sine violentia & coactione, gravesque solent exitus oriri ex matrimoniis cogente gravi metu contractis.

E Obijcies quarto: Jus natura dicitur, ut omnis injuria resarciatur eodem modo, seu in eodem genere bonorum, quo illata est: Ergo cum injuria injusto metu matrimonio illata, non possit aliter reparari, quam pes ejus dissolutionem, jus natura dicitur, dissolvendum esse matrimonium, metu injusto contractum.

9a. Respondeo negando Antecedens, universaliter sumptum; sunt enim multe injuriæ quæ non

Bbbb 2

non

non possunt, atque adeo non debent refarciri in eodem bonorum genere in quo facta sunt: si quis enim fide datâ de matrimonio, corrumpat virginem, & mox aliam ducat in uxorem, iniuria gravissima priori illata, non refarcitur irrito posteriori matrimonio, utpote quod eo non obstante est validum, & consequenter perpetuum. Item jus naturæ dicitur refarciendam esse injuriam ab homine qui alium mutilavit, sed non per restitutionem membri quod semel abscissum reparari non potest, sed aliis viis ac modis. Idem dicendum in proposito, jus enim naturæ dicitur quidem reparandam esse injuriam, injusto metu matrimonio illatam, sed non per ejus dissolutionem, cum illud semel valide contractum dirimi non possit, sed aliis modis quo talis injuria reparari potest, puta celebrando de facto matrimonium, illudque revalidando, si pars altera violentiam passa, velit postea libere consentire.

91. Objicies quincō: Donatio quæ fit latroni per metum cadentem in virum constantem, nulla est, etiam stando in jure naturæ; & votum simplex vel solemne, per metum in virum constantem cadentem emillum, est invalidum, etiam jure naturæ; cum Ecclesia non habeat potestatem ea quæ sunt de jure naturæ irritandi, & tamen irritet omnia ejusmodi vota: Ergo etiam matrimonium ex eodem metu contractum, jure naturæ invalidum erit.

92. Respondeo negando Antecedens, quoad utramque partem; donatio enim quæ fit latroni propter metum gravem, non est etiam ipso jure humano irrita & nulla, sed venit rescindenda per iudicem, in quo differt à matrimonio, quod ipso jure humano est nullum, si ex illo metu contrahatur, quia cum inducat vinculum per se iustum, si quando ex gravi metu contrahitur, semel esset validum, non posset rescindi per aliquam potestatem humanam, sicut rescinduntur alii contractus, qui ex sua natura non sunt insolubiles. Similiter votum simplex vel solemne, per metum in virum constantem emillum, non est jure naturali, sed Ecclesiastico tantum, invalidum. Ad probationem verò in contrarium dico, quod licet Ecclesia non habeat potestatem irritandi ea quæ sunt semel valida jure naturæ, bene tamen apponendi aliquas circumstantias, sine quibus sunt invalida, siue sine quibus jus naturæ non tribuit eis valorem, ex quibus una est, quod vota illa non sint per metum gravem extorta.

93. Objicies sextō: Nullum extat peculiare decretum, quo Ecclesia matrimonia gravi metu injusto contracta irritet, uti fecit cum matrimoniis clandestina antea valida irritavit: Ergo licet ista sint jure tantum positivo irrita, illa tamen jure naturæ invalida erunt.

Sed nego Consequentiam, sicut licet Ecclesiæ decretum proferri possit, quo matrimonium fidelis cum infideli, id est baptizati cum non baptizata, aut vice versâ, declaretur invalidum, tamen certum est, & fatetur Adversarij, jure solum positivo irritum esse; quia nimirum, licet id non habeatur ex peculiari Ecclesiæ decreto, habetur tamen ex traditione Doctorum & Pontificum: ita ob eandem rationem, matrimonia gravi metu injusto contracta, jure positivo irrita sunt, quamvis nullum extet peculiare decretum Ecclesiæ quo irritentur.

94. Objicies ultimō: Si matrimonia gravi metu injusto contracta, jure tantum Ecclesiastico irrita sint, erunt valida inter infideles, cum ipsi le-

A gibus Ecclesiæ non subint: Sed hoc dicimus: Ergo nec illud.

Respondent Sotus, Henriquez, & alij, negando sequelam; quia (inquunt) licet talia matrimonia non sint irrita jure naturæ, sunt tamen invalida jure gentium, quod habet vim apud infideles.

Sed hanc responsionem & doctrinam multo improbant, ex eo quod cum jus gentium dicatur illud quod ex principiis naturæ, etiam rei, per necessariam & evidentem deductionem morali, consequentiam deducitur, quodque proinde sola recta ratio dicitur, si matrimonia coacta essent tali jure irrita, sequeretur eorum nullitatem deduci tanquam conclusionem immediate ex principiis naturæ, & consequenter ex se, siue ex jure naturæ, esse irrita. Unde.

B Alii respondent negando Minorem, existimant enim, matrimonia ex gravi metu contracta inter infideles esse valida, sicut matrimonia clandestina apud illos valida sunt, cum ipsi legibus Ecclesiæ talia matrimonia irritantibus non subdantur.

Verum melius respondetur cum distinctione, dicendo nempe ea esse quidem valida apud infideles, si nullum jus civile ea apud ipsos irritet; invalida verò, si apud illos sit, ut esse potest, lex aliqua civilis ea irritans.

§. III

Corollaria precedentis doctrinæ.

EX dictis inferes primò, metum levem in iustum incussum non irritare matrimonium: Ecclesia enim non irritat nisi matrimonia gravi metu injuste incussum irrita, alias omnia in matrimoniis contractibus essent incerta, plenaeque controversiæ & litibus; quia metus levis facile intervenit, aut etiam fingi ac probari potest. Ad id quod, qui levi metu moveatur ad contrahendum matrimonium, non est dignus, ut sibi per Ecclesiam subveniatur, cum facile poterit eadem metum à se repellere.

D Inferes secundò, Matrimonium ex metu gravi contractum, quantumvis juramento per vim extorto confirmetur, non esse validum; quia juramentum non confirmat actum, jure Ecclesiastico nullum: Sed matrimonium gravi metu injuste incussum contractum, jure Ecclesiastico irritum est, ut supra ostendimus: Ergo per juramentum vi extortum firmari nequit. Ad id quod, si matrimonium metu gravi injuste illato contractum, juramento vi extorto firmaretur, Ecclesia non sufficienter providisset incommodis, quæ ex matrimoniis coactis solent sequi; si quidem facillimum esset cogentibus, non solum cogere ad matrimonium, sed etiam ad ipsum juramento confirmandum.

Dixi, quantumvis juramento per vim extorto confirmetur, si enim ille qui metu gravi ad contrahendum matrimonium adactus est, postea sponte juret, se confirmatum tale matrimonium, titulo religionis tenetur ad valide contrahendum, quia cum tale juramentum sit sponte præstitum, jurantem constringit ad illud servandum, cum absque salutis dispendio, & præjudicio tertij, ut supponimus, servari possit. Sicut qui sponte jurat se confirmatum votum, ab ipsa plena libertate emillum, tenetur virtute religio-

gionis illud implere. Poterit tamen sponte jurans se confirmaturum matrimonium metu gravi contractum, iuramenti relaxationem petere; quia cum nullum jus ex tali matrimonio sit alteri contrahenti acquisitum, nulla illi sit injuria, si à præstito iuramento resiliatur.

98. Inferes tertio, matrimonium gravi metu injuste illato contractum, non reddi validum, per ejus consummationem, etiam affectu maritali ab eo qui cogitur factam; Ecclesia enim sine ulla exceptione irritat omnia matrimonia facta ex gravi metu à causa libera injuste illato: Unde licet coactus postea velit matrimonium subsistere, & consentiat in copulam affectu maritali, per hoc tamen matrimonium coactum non fit validum, sed peccat mortaliter, tale matrimonium consummando.

99. Dices: Ecclesia irritat matrimonium coactum, in favorem illius qui cogitur: Ergo si ille velit contrahere, & affectu maritali consentiat in copulam, tale matrimonium, per ejus consummationem, reddetur validum.

Respondeo Ecclesiam irritare ejusmodi matrimonium secundario tantum in bonum sive favorem ejus qui cogitur; per se verò & primario, in favorem boni communis, ad quod ordinatur matrimonium, ut scilicet conjuges commodè possint cohabitare, & prolem educare, quam commoditatem per se loquendo destruit coactus quæ in matrimonii contractione intervenit.

100. Inferes quarto, quòd licet matrimonium metu gravi injuste extortum, invalidum sit, manet tamen qui vim intulit obligatus ad contrahendum, si pars altera violentiam passa, velit postea liberè consentire: Tum quia Ecclesia irritans tale matrimonium, non intendit favere reo injuste cogenti, sed innocentis tantum libertati prospicere: Tum etiam, quia qui alium injuste metu compellit ad secum contrahendum, gravem illi injuriam infert, injuste consensum extorquendo in re maximi momenti: Ergo tenetur eam refarcire in eodem genere, si potest; subindeque stare contractui, si alter velit. Unde graviter peccat, qui consensum ab una extorsit, cum altera contrahendo, quia cum prius fuerit irritum, posterioris validitatem non impedit.

ARTICULUS V.

Utrum per consensum conditionatum fiat matrimonium?

101. Notandum primò, conditionem in eo differre à demonstratione, causa, & modo, quòd demonstratio in jure exprimitur per ostensionem qualitatibus personæ, ut duco Mariam, quæ nobilis & dives est; causa exprimitur per illud quod operantem impellit ad contrahendum, ut duco Mariam, quia nobilis & dives est. Modus verò exprimitur per aliquid quod se habet ut finis contrahentis, ut si dicatur, duco Mariam, ut dives efficiar, vel ut dignitatem præsidis obtineam; conditio autem exprimitur per particulam si, vel dummodo, ut do tibi centum, si naves ex India venerint. Dico ad Mariam, dummodo parentes consentiant. Unde conditio suspendit dispositionem, ita ut vim non habeat nisi ex futuro eventu: quare definitur à Sylvestro, verbo conditio: *Oratio quæ id omne quod agitur in futurum eventum suspenditur.*

Tomus V.

A Notandum secundò, conditionem appositam matrimonio, æquè ac aliis contractibus posse esse multiplicem: unam de præfenti, aut de præterito; aliam de futuro, contingenti, vel necessario. Item conditio potest esse de aliquo possibili, vel impossibili, turpi, vel honesto, aut indifferente, repugnante matrimonio, vel non repugnante. His præmissis, pro resolutione difficultatis proponitur.

Dico primò: Si quis consentiat in matrimonium sub conditione de præfenti, quæ non contrarietur matrimonio, ut si quis dicat, ego contraham tecum si dives es, stante tali conditione, verum efficitur matrimonium. Si verò apponatur conditio quæ adversetur substantiæ matrimonii, ut si quis dicat, Accipio te in uxorem, si nolis te obligare ad conjugale debitum, non fit matrimonium. Ita D. Thomas hic quæst. 47. art. 5. ubi primam hujus conclusionis partem sic probat in argumento *sed contra*: In aliis contractibus fit obligatio sub conditione, & stante conditione (dummodo illa non sit contraria substantiæ aut fini illius.) Ergo cum matrimonium sit contractus naturalis & civilis, fieri potest sub conditione aliqua de præfenti, dummodo illa substantiæ aut fini matrimonii non adversetur.

Ex quo probatur etiam secunda pars: Omnes enim alii contractus in quibus ponitur aliqua conditio contraria substantiæ vel fini contractus, invalidi sunt jure naturæ: v.g. si quis vendat hæc lege & conditione, quòd non transferatur dominium rei venditæ, nulla est venditio: item si quis in contractu societatis contrahat hæc conditione quòd socius sit particeps damni, sed non lucri, talis contractus nullus est: Ergo similiter si quis dicat, Accipio te in uxorem, si nolis te obligare ad conjugale debitum, vel si impedias prolem, generationem aut educationem, matrimonium irritum est, quia pariter illæ conditiones substantiæ vel fini matrimonii adversantur. Unde Gregorius IX. cap. fin. de condit. appof. licet ait: *Si conditiones contra substantiam conjugii inferantur, matrimonii contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu.*

Confirmatur: Matrimonium, cum per consensum efficiatur, consistere nequit sine consensu in substantialia ipsius: Sed consensus in conditionem contrariam substantiæ matrimonii, tollit consensum in substantialia matrimonii, implicat enim ut quis recte consenti in substantialia matrimonii, simul habeat consensum in aliquid adversum & repugnans substantiæ matrimonii; nam hoc ipso quod vult id quod repugnat substantiæ matrimonii, non vult ipsam: Ergo consensus in conditionem contrariam substantiæ matrimonii, non efficit, sed potius destruit ipsum matrimonium. Unde cum matrimonium ex Dei institutione essentialiter tria includat, nempe perpetuum vinculum, quod præfertim post consummationem nullo modo potest dissolvi; mutuum fidem, sive obligationem non adulterandi, & reddendi debitum conjugale, & obligationem non impediendi generationem, & christianè educandi prolem, si nascatur, quæcumque conditio quæ alicui ex his adversatur, matrimonium irritat.

Dices primò: Votum solenne emissum sub conditione contra ejus substantiam, ipsum non irritare, ut colligitur ex cap. Clerici vel vorantes; ibi enim expresse definitur, votum emissum a mulie-

Bbbb 3